

Leo BUTNARU

ULTIMA CĂLĂTORIE A LUI ULYSSES

Leo BUTNARU (născut la 5 ianuarie 1949, comuna Negureni, jud. Orhei) este licențiat în jurnalistică și filologie al Universității de Stat din Chișinău (1967–1972).

A activat în presa periodică, de la redactor la redactor-șef: „Tinerimea Moldovei”, „Literatura și arta”, „Moldova”. A deținut funcțiile de vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1990–1993) și Președinte al Filialei Chișinău a Uniunii Scriitorilor din România (1997–2005).

A debutat cu placheta de versuri Aripă în lumină (1976), urmată de alte peste patruzeci de volume de poezie, proză, eseuri, interviuri și traduceri apărute la edituri din Chișinău, Iași, București, Alba Iulia, Cluj, Timișoara, Nădlac, Madrid, precum și antologiile: *Iluzia necesară* (Ed. Eminescu, 1998); *Altul, același* (Ed. Litera Internațional, 2003); *În caz de pericol* (Ed. Junimea, 2004) și câteva cărți pentru copii.

Preocupat de avangardismul european și cel rus, a tradus cărți de Velimir Hlebnikov, Aleksei Krucionăh, Igor Bahterev, Ian Satunovski, Ghennadi Ayghi, Veaceslav Kuprianov. A elaborat antologia de poezie universală, precum și antologia „Avangarda rusă”.

A fost distins cu mai multe Premii ale Uniunii Scriitorilor din Moldova, cu Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1998) și Premiul Național al Republicii Moldova (2002).

Nu există minciuni, nici îndelungi rătăcirii, ci un Ulysses printre bunurile sale. Se va ridica, va intra în casă, o va îmbrățișa pe Penelopa, apoi se va îndrepta ca de obicei spre tăvile cu carne friptă.

Jean Giono,
Naissance de l'Odyssee

Din pelerinajul său la Muntele Parnas Ulysses se întorsese puțin spus dezamăgit. Eroul invincibilei stăpâniri de sine care covârșise nenumăratele piedici de pe pământ și ape își dorise o călătorie solemnă, ritualică, purificatoare și inițiativă, însă în urma celor văzute acolo, sus, avea să se

simtă ca și inutil, umilit, asemeni insului despre care s-ar putea spune că pe zei îi doare în cot de el.

Dorise să înțeleagă cum, prin ce metamorfoză divină grelele încercări ale destinului său, de blestemul zeilor impuse anume, în urma nesperatei mărinimii a acelorași idoli, se preschimbaseră în bine, în baftă, s-ar putea spune, abătându-se ca un miraculos suflu sacramental asupra lui Homer, făcându-l pe acesta un neîntrecut aed într-o proslăvire sa, a lui Ulysses, fiul lui Laertes, ajuns personaj nemuritor într-o în veci inegalabilă epopee. Ba mai mult: după ce eroii învingători ai Troei căzură, răpuși, unul după altul, el, Ulysses, grație proniei parnasiene, rămase în viață, pentru a se împotrivi tuturor celor care călcau legile drepte ale lumii, pedepsindu-i.

Așadar, pentru a înțelege nelămuritele mistere ce-l priveau și pentru a le aduce daruri zeilor, Ulysses pornise în acel pelerinaj canonic spre Sfântul Munte Parnas. Însă avea să revină din nou în Ithaka, puțin spus dezamăgit. Acolo sus, pe calcaroasele înălțimi ale Muntelui Sfânt, fusese de-a dreptul stupefiat și așa se simțea în continuare, scrâșnind din dinți și suduind amarnic, precum Herakles când curăța puturoasele grajduri ale lui Augias, săvârșind a cincea din cele douăsprezece enorme prostii ale sale. (În atare apreciere se făcea simțit probabil orgoliul și egoismul lui Ulysses care, chiar și în infinita și haotica lume a miturilor, nu era dispus să tolereze o rivalitate de glorie.)

Oricum, acolo, la pragul Marelui și Unicului Templu al zeităților parnasiene, toate i se păruseră intrate într-o ireversibilă criză a decadentei și pierderii de importanță.

La Delfi, Pythia oraculară nu-i răspunse. Zadarnic îl tot invoca Ulysses, de nenumărate și stăruitoare ori, pe marele zeu, rugându-l să-i sugereze ceva important referitor la viața sa de viitor, sau să-l binecuvânteze pentru pelerinajul ce avea a-l întreprinde spre culmile divine ale Parnasului – zeul, barem printr-un suflu abia-abia murmurat, susurat, nu-l învrednicise nici de cel mai elementarisim semn de atenție, ca să nu mai vorbim de o eventuală considerație...

Însă chiar dacă la Delfi fusese tratat cu o cinică muțenie, Ulysses nu renunță totuși să ia pieptiș calcarosul munte blagoslovit drept sălaş al zeilor.

– Și ce nu ți-a plăcut, mă rog, acolo, pe Parnas? îl întrebase Penelopa, văzându-l atât de deprimat, cu fața adumbrită de expresia unei stupefacții

imposibil de tănuit sau atenuat.

Ulysses nu-i răspunse. Minte muierii, fie aceasta chiar și Penelopa, n-ar fi fost în stare să-i înțeleagă perplexitatea, deoarece cauzele nu stăteau la suprafață, ca dresurile, ci trebuiau descoperite și cumpănite într-un mod anume. Iar cel ce reușea să facă acest lucru avea să ajungă inevitabil la adâncile și triste concluzii care îl și dezolaseră până la stupoare pe inegalabilul erou al uriașei epopei homerice.

Însă, celor dornici de a înțelege totuși câte ceva din această neprotocolară și descurajantă întâmplare, Ulysses le putea oferi doar niște date foarte vagi ale problemei, constând într-o sumară descriere a privescilor dezolante pe care le văzuse acolo, pe Muntele Zeilor.

Pe versantele Parnasului, o vestală deșănțată de bătrână (de fapt, atât de mult nu trăiește nimeni...), pentru a întreține Focul Sacru în Marele Templu, strângea, de tizic, bălegarul uscat rămas de pe urmele aripatului trăpaș al cerurilor Pegas care, din vreme în vreme, cobora la pășunile alpine. Nobil din fire, nu numai din spiță, în pofida dezgustului pe care-l simțea în acele clipe, Ulysses se oferi s-o ajute pe bizara vestală (el, cel ce cunoscuse farmecele cu care vroiau să-l cucerească Circe, Calypso sau Nausicaa!), ducându-i coșul cu bălegar până în pragul Templului în interiorul căruia – ținea minte – muritorii de rând nu au dreptul să intre. (Iată și problema: el, Ulysses, era... de rând, sau – în afara rândului, sub incidența excepției?)

În pragul sfântului lăcaș, o *gallus bankiwa*, adică o găină oarecare, plebee a orătaniilor, scurma cu o râvnă încrâncenată în cenușa Păsării Phoenix. (Amănuntul referitor la proveniența scrumului i-l oferi însăși vestala. Dar nu e exclus ca deșănțata aia să fi mințit cu bună știință și rea intenție, pentru ca Ulysses să nu creadă cumva că cenușa ar proveni de la arderea în vatra Templului Sacru a ceea ce strânsese dânsa în coș de pe urma aripatului Pegas.)

Orătania ordinară, plebee, de-a dreptul nepoetică și neepopeică, scurma cu un zel nervos, încât cenușa se ducea pe vânt și în vecii vecilor nu s-ar fi găsit cineva în stare s-o adune, pentru a pune la cale o nouă renaștere a Păsării Phoenix.

Și ce naiba căuta cobaia aia de *gallus bankiwa* în scrumul ăla? Pe dracu' căuta!... Căuta motiv pentru propriul său cotcodăcit nemernic...

Până ajunse Ulysses cu ofrandele sale la zei, până se întoarse, trecu vreme berechet. Nu ani și ani, ca în legendara-i călătorie de odinioară,

însă câteva luni tot trecură ele, pentru că din Ithaka până la Parnas se întinde destulă cale, și pe mare și pe uscat, și pe uscat și pe mare. Astfel că Penelopa fusese supusă unei noi și grele așteptări și, chiar de nu mai arăta tânără și plină de nuri ca altădată, ea nu renunța la vechile tabieturi de a avea grijă de propria-i persoană. Pentru a nu se îngrășa prea mult, din când în când Penelopa proba câte o cămașă de forță. (Talia i-o păstra centura de castitate, dar nu și de... siguranță...) Din necurmată grijă pentru suplețea siluetei, doamna se siluia, supunându-se și unor șocuri electrice pe care le izvodea prin mângâierea concomitentă a două sau mai multe pisici. (O, zeilor, ce scânteieri și furnicări misterioase! Ce icnete dulci de matroană însingurată!...)

Și la această nouă reîntoarcere a sa, iarăși slab, dom'le, slab se arătă bietul ăsta erou Ulysses, încât nu aveai motiv plauzibil să crezi că anume el este vestitul marinar. N-ai fi crezut, în ruptul capului n-ai fi crezut, dacă grijulia-i soție nu i-ar fi spus duios-dojenitor:

– Dragă, pe coloana vertebrală, pe osatura șirei spinării pielea ți se învolbură ca o pânză pe catarg. Hai, mami, să mergem la masă. Și, ajuns printre bunurile sale, Ulysses se îndreptă, ca de obicei, spre tăvile cu carne friptă.

Prin perdeaua de rafie, în bucătăria bântuită de mirozne delicioase din curte, răzbātu strigătul sacadat al unui curcan; strigăt gălgăit, ca o tâmpă admirație, care-l făcu pe Ulysses să se crispeze cu dezgust: eroul își amintise de împănata aia orătanie plebee care scurma cu râvnă înverșunată în cenușa Păsării Phoenix.

– Bankiwa mamei mășii, gata, nu mai plec nicăieri! Iar când o fi să fie, să-mi dați cenușa pe vânt! exclamă Ulysses în timp ce înșfăca o halcă de friptură.

Ion Panduru – Claudia M.